

Sygn. akt I UO 2/14

POSTANOWIENIE

Dnia 18 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący)

SSN Katarzyna Gonera (sprawozdawca)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z odwołania M. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 marca 2015 r.,
skargi ubezpieczonego o wznowienie postępowania zakończonego
postanowieniem Sądu Najwyższego
z dnia 27 listopada 2013 r., sygn. akt I UZ 35/13,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z 25 stycznia 2012 r., oddalił odwołanie ubezpieczonego M. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 14 marca 2011 r. odmawiającej ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. Przyczyną oddalenia odwołania było ustalenie przez Sąd Okręgowy, że ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, ponieważ stwierdzone u niego schorzenia nie powodują ani całkowitej, ani choćby częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

Apelację od powyższego wyroku wniósł ubezpieczony.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 8 stycznia 2013 r., oddalił apelację ubezpieczonego. W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny stwierdził, że nie ma podstaw prawnych do zachowania renty z tytułu niezdolności do pracy przez osobę, która nie odzyskała zdolności do pracy, nawet gdy miała wcześniej przyznane prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy na stałe decyzją organu rentowego, a nawet wyrokiem sądu. Zgodnie z art. 101 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, prawo do świadczeń ustaje, gdy ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa. Dlatego organ rentowy był uprawniony do wydania decyzji o odmowie przyznania prawa do renty wypadkowej (renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy), wobec ustania prawa do tego świadczenia z powodu ustąpienia niezdolności do pracy pozostającej w związku z wypadkiem przy pracy.

Skargę kasacyjną od tego wyroku wniósł w imieniu ubezpieczonego jego pełnomocnik.

Postanowieniem z 27 listopada 2013 r., w sprawie I UK 218/13, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W dniu 18 lutego 2013 r. ubezpieczony wniósł do Sądu Apelacyjnego skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego [...], opierając skargę na podstawie art. 403 § 2 k.p.c. Skarżący powołał się na treść dwóch zaświadczeń lekarskich, które miały – jego zdaniem – wykazywać trwałość zmian pourazowych w związku z wypadkiem przy pracy oraz wadliwość opinii biegłych wydanych w sprawie prawomocnie zakończonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego.

Postanowieniem z 12 czerwca 2013 r., Sąd Apelacyjny odrzucił skargę o wznowienie postępowania na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd Apelacyjny przypomniał, że postępowanie może być wznowione na podstawie art. 403 § 2 k.p.c. w razie późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Nie stanowi podstawy wznowienia postępowania ani środek dowodowy powstały po wydaniu zaskarżonego orzeczenia, ani istniejący przed jego wydaniem i znany stronie w poprzednim postępowaniu. Nowymi dowodami w przedmiotowej sprawie miały być

dwa zaświadczenia lekarskie – jedno z 19 listopada 2010 r., drugie z 26 maja 2010 r. Skarżący twierdził, że z zaświadczeń tych wynikają trwałe zmiany pourazowe powstałe w związku z wypadkiem przy pracy, które nie zostały wzięte pod uwagę przez opiniujących biegłych w postępowaniu objętym skargą o wznowienie postępowania. Sąd Apelacyjny zauważył, że obydwa te zaświadczenia znajdują się w aktach sprawy zakończonej prawomocnym wyrokiem, którego dotyczy skarga o wznowienie postępowania. Oznacza to, że dowody te były znane w toku postępowania sądowego i tym samym żadną miarą nie mogą być uznane za nowe środki dowodowe w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. Zaświadczenia te były znane biegłym wydającym opinie w prawomocnie zakończonym postępowaniu, dlatego wynikające z nich informacje dotyczące stanu zdrowia skarżącego nie stanowią nowych okoliczności.

Zażalenie na powyższe postanowienie o odrzuceniu skargi wniosków ubezpieczony.

Postanowieniem z 27 listopada 2013 r., w sprawie I UZ 35/13, Sąd Najwyższy oddalił zażalenie, przypominając, że w utrwalonym orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że istniejące przed wydaniem prawomocnego wyroku i znane stronie środki dowodowe, z których strona nie skorzystała lub nienależycie je wykorzystwała w poprzednim postępowaniu, nie stanowią podstawy wznowienia postępowania z art. 403 § 2 k.p.c.

W piśmie, które wpłynęło do Sądu Najwyższego 27 października 2014 r. pełnomocnik ubezpieczonego M. P. wnioskował o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Najwyższego z 27 listopada 2013 r., w sprawie I UZ 35/13.

Jako podstawę wznowienia postępowania pełnomocnik skarżącego wskazał art. 1, 10, 13 i 6 „Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wartości” (prawdopodobnie chodzi o Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzoną w Rzymie 4 listopada 1950 r., Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) w związku z art. 401 § 2 k.p.c. (prawdopodobnie chodzi o art. 401 pkt 2 k.p.c.).

W uzasadnieniu skargi o wznowienie postępowania pełnomocnik skarżącego podał, że 8 stycznia 2014 r. skarżący otrzymał „postanowienie o odrzuceniu

zażalenia o wznowienie postępowania” (prawdopodobnie chodzi o odpis postanowienia Sądu Najwyższego z 27 listopada 2013 r., I UZ 35/13, oddalającego zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego z 12 czerwca 2013 r., odrzucające skargę o wznowienie postępowania). Skarżący podniósł, że rozstrzygnięcie Sądu nie uwzględniało podstawowego w sprawie elementu, a mianowicie, że od chwili „rzekomego badania” przez komisję ZUS, tj. od 20 grudnia 2010 r., do 9 kwietnia 2013 r. skarżący był bezprawnie aresztowany. Zgodnie z orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Katowicach: „Skoro aresztowany nie został doprowadzony na rozprawę, obojętnie z jakich przyczyn (usprawiedliwionych lub nie), to przeprowadzenie pod jego nieobecność czynności procesowych skutkuje uchYLENIEM wobec jego osoby zapadłego orzeczenia bez względu na to, czy miał on zagwarantowane prawo do obrony przez uczestnictwo w rozprawie obrońcy.” (wyrok SA w Katowicach z 25 lipca 1991 r., II AKz 61/91, OSA 1992 nr 3, poz. 22). M. P. nie uczestniczył w rozprawach toczących się przed Sądem Okręgowym jak też przed Sądem Apelacyjnym. Takim sposobem i takim postępowaniem zostały naruszone art. 6 Konwencji oraz art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 45 Konstytucji RP. Ponadto orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z 4 sierpnia 2014 r. skarżący został uznany za częściowo niezdolnego do pracy a niezdolność ta powstała przed 1 maja 2014 r. Orzeczenie to ma bezpośredni związek ze skarżonym postępowaniem i dowodzi, że M. P. jest w sposób ciągły niezdolny do pracy od 1998 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy podkreślić, że w postępowaniu cywilnym obowiązuje wyrażona w art. 365 § 1 k.p.c. zasada niewzruszalności prawomocnych wyroków sądowych. Przepisy określające warunki, na jakich może nastąpić uchylenie lub zmiana prawomocnego wyroku, muszą być zatem, jako wyjątek od wspomnianej zasady, interpretowane ściśle. Skarga o wznowienie postępowania podlega badaniu przez sąd pod kątem dopuszczalności w dwojakim znaczeniu, najpierw co do dopuszczalności samej skargi, następnie co do dopuszczalności wznowienia postępowania. O dopuszczalności skargi decyduje wniesienie jej od orzeczenia, które może być nią zaskarżone (art. 399 k.p.c.), z zachowaniem ustawowego

terminu do jej wniesienia (art. 407 i 408 k.p.c.) oraz oparcie skargi na ustawowych podstawach wznowienia wymienionych w art. 401, 401¹ i 403 k.p.c.

Przy takich wstępnych założeniach skarga o wznowienie postępowania jest niedopuszczalna i z tej przyczyny podlegała odrzuceniu na podstawie art. 410 § 1 k.p.c.

Nie może budzić wątpliwości, że skarga dotyczy wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Najwyższego z 27 listopada 2013 r. wydanym w sprawie I UZ 35/13. Postanowieniem tym Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego z 12 czerwca 2013 r., którym odrzucono skargę o wznowienie postępowania opartą na podstawie z art. 403 § 2 k.p.c. W taki sposób określił przedmiot skargi o wznowienie postępowania profesjonalny pełnomocnik skarżącego. Przedmiot skargi nie może być dowolnie określony (zinterpretowany) przez Sąd Najwyższy, ponieważ w postępowaniu cywilnym obowiązuje ogólna zasada związania sądu żądaniem strony (por. np. art. 321 § 1 k.p.c.) oraz granicami środka zaskarżenia (por. np. art. 378 § 1 k.p.c., art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Należy w związku z tym stwierdzić, że żądanie wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Najwyższego powinno zostać ocenione z uwzględnieniem przepisów zawartych w dziale VI części pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego (art. 399-416¹ k.p.c.).

Zgodnie z art. 399 § 1 k.p.c. w wypadkach przewidzianych we wspomnianym dziale można żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem. Stosownie do art. 399 § 2 k.p.c., wprowadzonego ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. nowelizującą Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), postępowanie może być wznowione również w razie zakończenia go postanowieniem, jednakże wyłącznie na podstawie określonej w art. 401¹ k.p.c.

Przytoczona regulacja oznacza, że instytucja wznowienia postępowania dotyczy co do zasady jedynie prawomocnych wyroków, natomiast postanowień tylko wówczas, gdy podstawę skargi stanowi art. 401¹ k.p.c., zgodnie z którym można żądać wznowienia postępowania również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją,

ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Przepis art. 399 § 2 k.p.c. zawiera zatem wyjątek od ogólnej zasady określającej zakres przedmiotowy skargi o wznowienie postępowania – wznowienie dotyczy postępowań zakończonych prawomocnym wyrokiem. Nie dotyczy zatem postępowań zakończonych postanowieniem, także postanowieniem Sądu Najwyższego. Według powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa, norma zawierająca wyjątek od zasady nie może być interpretowana w sposób rozszerzający ani też stosowana w drodze analogii do innych sytuacji niż wyrażnie w niej przewidziane. Z tych przyczyn nie jest możliwa taka wykładnia art. 399 k.p.c., która dopuszczałaby wznowienie postępowania w każdej sprawie, także zakończonej prawomocnym postanowieniem, wydanym na podstawie aktu normatywnego, w stosunku do którego Trybunał Konstytucyjny nie orzekł o jego niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 października 2007 r., I CO 8/07, LEX nr 457745 oraz z 18 kwietnia 2011 r., III UZ 5/11, LEX nr 966821).

Przedmiotem skargi o wznowienie postępowania wniesionej przez ubezpieczonego jest postanowienie Sądu Najwyższego z 27 listopada 2013 r., w sprawie I UZ 35/13. W postępowaniu zakończonym tym postanowieniem nie został wydany wyrok – najpierw Sąd Apelacyjny postanowieniem z 12 czerwca 2013 r., odrzucił skargę o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 8 stycznia 2013 r., opartą na podstawie z art. 403 § 2 k.p.c., a następnie Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na to postanowienie. Ocena dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z 27 listopada 2013 r., w sprawie I UZ 35/13, przez pryzmat art. 399 § 1 i 2 k.p.c. musi prowadzić do wniosku, że art. 399 § 2 k.p.c. nie znajduje zastosowania w rozpoznawanej sprawie, a w świetle jednoznacznego brzmienia art. 399 § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna, ponieważ nie została wniesiona od prawomocnego wyroku. Sam ubezpieczony nie wskazał art. 401¹ k.p.c. jako podstawy swojej skargi, gdyż oparł ją na podstawie z art. 401 pkt 2 k.p.c. Poza tym nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości, że zaskarżone postanowienie Sądu Najwyższego z 27 listopada 2013 r. nie zostało wydane na podstawie aktu normatywnego, którego niezgodność

z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą stwierdził Trybunał Konstytucyjny.

Ocena dopuszczalności skargi wniesionej przez ubezpieczonego musiała być dokonana wyłącznie z uwzględnieniem art. 399 § 1 k.p.c. Przepis ten stwarza możliwość żądania wznowienia tylko takiego postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem. Rozpoznawana skarga nie dotyczy tego rodzaju orzeczenia.

Ponieważ skarżący ma problem z identyfikacją orzeczenia podlegającego zaskarżeniu skargą o wznowienie postępowania oraz sądu, do którego skarga taka powinna być wniesiona, należy przywołać postanowienie Sądu Najwyższego z 28 maja 2013 r., I UO 2/13, LEX nr 1503145, zgodnie z którym przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, właściwy do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania w razie oparcia jej na podstawie nieważności (art. 401 k.p.c.), należy rozumieć sąd orzekający w instancji, w której postępowanie było dotknięte nieważnością, a gdy nieważnością było dotknięte postępowanie w więcej niż jednej instancji – sąd wyższej instancji. Sąd Najwyższy, który rozpoznawał skargę kasacyjną i ją oddalił albo który odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie jest sądem wyższej instancji w rozumieniu art. 405 zdanie pierwsze k.p.c., ponieważ orzeka poza tokiem instancji. W takiej sytuacji do wznowienia postępowania właściwy jest sąd drugiej instancji.

Na marginesie można zauważyć, że w czasie, kiedy toczyło się postępowanie w Sądzie Apelacyjnym oraz w Sądzie Najwyższym w sprawie I UZ 35/13 ubezpieczony M. P. nie był już tymczasowo aresztowany. Według twierdzeń skargi został zwolniony z aresztu 9 kwietnia 2013 r., a postanowienia w tej sprawie zostały wydane – przez Sąd Apelacyjny 12 czerwca 2013 r., a przez Sąd Najwyższy 27 listopada 2013 r. Argumenty wyprowadzane przez skarżącego z art. 401 pkt 2 k.p.c. jako podstawy wznowienia dotyczą zatem zupełnie innego postępowania.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy uznał, że skarga ubezpieczonego jako niedopuszczalna podlegała odrzuceniu na podstawie art. 410 § 1 k.p.c.

